

TEEKAART REGISTRIPÕHISE LOENDUSENI

Doris Matteus
Statistikaamet

2011. aasta rahva ja eluruumide loendus on toimunud, pilt Eesti inimestest aastal 2011 on tehtud ning ilmutatud. Juba enne viimast loendust, 2010. aastal, algasid ettevalmistustööd järgmiseks rahva ja eluruumide loenduseks. Eesmärgiks seati korraldada järgmine, 2020. aasta loendus registripõhisena ehk mitte inimesi küsitledes, vaid kasutades andmeid, mis on riiklikes andmekogudes juba olemas.

Viimasel loendusel tundsi rahulolu, et üle 60% elanikest loendas end ise interneti teel. Kas ja miks on sellise tulemuse järel vaja töötada selle nimel, et loendused muutuksid registripõhiseks?

Põhjuseid on mitu. Esimene seisneb selles, et üha suurenevad ootused teabele. Kord kümne aasta jooksul kogutav ja seejärel paari aasta jooksul levitav info ei rahulda enam tarbijat. Iga kümne aasta tagant rahvast tehtava pildi asemel oodatakse filmi ehk pidevat infot.

Teise põhjusena võib esile tuua asjaolu, et inimeste ootused suurenevad koos e-riigi arenemisega. Loendaja külaskäigu asendumine e-loendusega, kus on võimalik valida, millal ja kus küsimustikku täita, oli samm mugavuse suunas. Loenduse jooksul oli aga juba kuulda küsimust: miks ma üldse pean küsimustele vastama, miks te ei kasuta andmeid, mis ma juba kord olen riigile andnud?

Kolmas oluline põhjus on järjest suurem surve vähendada loenduse kulusid. Peamise töökoormuse panemine küsitletavale (e-loendus) oli samm edasi, kuid kindlasti mitte viimane – koormus inimesele jäi ikka alles, kuigi nihkus loendajalt loendatavale ning seega hajus. Tõsi, kuigi teiste riikide kogemus näitab, et registripõhise loenduse puhul on kulud tõepoolest väiksemad kui traditsioonilise loenduse puhul, ei ole registripõhisele loendusele üleminek kusagil kulgenud ilma kuludeta.

Ettevalmistused üleminekuks registripõhisele loendusele

Statistikaamet alustas ettevalmistusi registripõhiseks loenduseks 2010. aastal. Ettevalmistuste esimene etapp hõlmas mahukat analüüsi, mis algas 2010. aasta sügisel ning jõudis lõpule 2013. aasta septembris.

Registripõhise rahva ja eluruumide loenduse (REGREL) meetodika väljatöötamise projektis, mida ligikaudu 80% ulatuses rahastas Euroopa Sotsiaalfond, olid Statistikaameti partneriteks Tallinna Ülikooli Eesti Demograafia Instituut ning konsultatsioonifirma Ernst&Young Baltic AS. Analüüsi tegemisel osales paarkümmend teadlast-eksperti Tallinna Ülikoolist ja Tartu Ülikoolist, peale selle juristid ning Statistikaameti analüütikud. Väga tähtis roll oli andmekogude esindajatel.

Meetodikaprojekti eesmärgiks oli REGREL-i meetodika arendamine isiku ja eluruumi tunnuste osas ning neid tunnuseid sisaldavate registre kvaliteedi ja koostoime analüüs. Projekt kattis rahva ja eluruumide loenduse tervet eesmärki vaid osaliselt, keskendudes Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruses nr 763/2008 ning Euroopa Komisjoni määruses nr 1201/2009 esitatud kohustuslikele tunnustele (tabel 1). Riikide, sealhulgas Eesti, tegelikud loendused on sageli palju mahukamad kui kohustuslike teemade ring.

Tabel 1. REGREL-i metoodikaprojekti käigus analüüsitud loendustunnused
Table 1. Census characteristics analysed in the REGREL methodology project

Loendustunnuste rühm <i>Group of census characteristics</i>	Tunnus <i>Characteristic</i>
Loendusrahvastik ehk rahvastiku üldkogum <i>Census population or total population</i>	Alaline elukoht (kogurahvastik) <i>Place of usual residence (total population)</i>
Geograafilised tunnused <i>Geographical characteristics</i>	Töökoha asukoht (paikkond) <i>Location of place of work (locality)</i>
Demograafilised tunnused <i>Demographic characteristics</i>	Sugu, vanus, seaduslik perekonnaseis <i>Sex, age, legal marital status</i>
Majanduslikud tunnused <i>Economic characteristics</i>	Praegune hõiveseisund, amet, majandusharu, tööalane seisund <i>Current activity status, occupation, economic sector, status in employment</i>
Haridustunnused <i>Educational characteristics</i>	Haridustase <i>Level of education</i>
Rändetunnused <i>Migration characteristics</i>	Sünniriik/-koht, kodakondsus, välismaal elamine ja riiki saabumise aasta, eelmine elukoht ja praegusse elukohta saabumise aasta või alaline elukoht üks aasta enne loendust <i>Country/place of birth, country of citizenship, residence abroad and year of arrival in the country, previous place of usual residence and date of arrival in the current place of residence or the place of permanent residence one year before the census</i>
Leibkonna- ja perekonnatunnused <i>Household and family characteristics</i>	Leibkonnaliikmete omavahelised seosed (seisund leibkonnas, seisund perekonnas, tuumperekonna tüüp, tuumperekonna suurus, tavaleibkonna tüüp, tavaleibkonna staatus), leibkonna eluruumi kasutamise alus <i>Relationships between household members (household status, family status, type of family nucleus, size of family nucleus, type of private household, status of private household), tenure status of household</i>
Eluasemetunnused <i>Housing characteristics</i>	Eluasemekorraldus, eluruumi tüüp, tavaeluruumi asustatus, omandisuhe, elanike arv, kasulik põrandapind ja/või tubade arv (asustustiheduse standard), veevarustussüsteem, tualettruum, pesemisvõimalus, kütetüüp, hoone tüüp, hoone ehitusaeg <i>Housing arrangements, type of living quarters, occupancy status of conventional dwellings, type of ownership, number of occupants, usable floor space and/or number of rooms (density standard), water supply system, toilet facilities, bathing facilities, type of heating, type of building, period of construction</i>

Märkus: sulgudes on märgitud tunnused, mida loendusel otseselt ei küsita/registreerita, vaid tuletatakse teiste tunnuste alusel.

Note: the characteristics in the parentheses are not directly asked/recorded in the census but are derived on the basis of other characteristics.

Allikas: Ühinenud Rahvaste Organisatsioon
 Source: United Nations

Tabel 2. REGREL-i andmekogud, 2013^aTable 2. Administrative databases and registers for REGREL, 2013^a

	RR	EHIS	EMTA	EHR	KR	ARIREG	RKOARR	STAR	KIRST	KVKR	PKR	EMPIS	VANGIS	KOPIS
Alaline elukoht Place of usual residence	X							X					X	
Eelmine alaline elukoht Previous place of usual residence	X							X					X	
Sugu Sex	X													
Vanus Age	X													
Seaduslik perekonnaseis Legal marital status	X													
Sünniriik ja -koht Country and place of birth	X													
Kodakondsus Citizenship	X													
Riiki saabumise aasta Year of entry in the country	X													
Leibkonnaliikmete vahelised seosed Relationships between household members	X													
Hetke hõiveseisund Current activity status	X	X	X						X	X	X	X	X	X
Töökoha asukoht Location of place of work			X ^b											
Amet Occupation			X ^b											
Tegevusala Economic activity			X ^b			X	X							
Töölane staatus Status in employment			X			X								
Haridustase Level of education	X	X												
Leibkondade valduse staatus/omandisuhe Occupancy status of conventional dwellings/type of ownership	X			X	X	X								
Eluruumide kohta kogutavad andmed Data on housing	X			X	X	X								

^a RR – rahvastikuregister; EHIS – Eesti hariduse infosüsteem; EMTA – maksukohustuslaste register; EHR – riiklik ehitisregister; KR – kinnistusraamat; ARIREG – äriregister; RKOARR – riigi ja kohaliku omavalitsuse asutuste riiklik register; STAR – sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister; KIRST – ravikindlustuse andmekogu; KVKR – kaitsevägekohustuslaste register; PKR – riiklik pensionikindlustuse register; EMPIS (Töötukassa) – töötuna ja töötusijana arvel olevate isikute ning tööturuteenuste osutamise register; VANGIS – riiklik kinnipeetavate, arestiaaluste ja vahistatute register; KPR (KOPIS) – kohustusliku kogumispensioni register.

^a RR – Population Register; EHIS – Estonian Education Information System; EMTA – Register of Taxable Persons; EHR – State Register of Construction Works; KR – Land Register; ARIREG – Commercial Register; RKOARR – State Register of State and Local Government Agencies; STAR – Register of Social Services and Benefits; KIRST – Health Insurance Database; KVKR – National Defence Obligation Register; PKR – State Pension Insurance Register; EMPIS (Estonian Unemployment Insurance Fund) – Register of persons registered as unemployed or job-seekers, and of provision of labour market services; VANGIS – Register of Prisoners; KPR (KOPIS) – Register of Mandatory Funded Pension.

^b Ettepanek

^b Proposal

Analüüs toimus kahes etapis:

- REL-i kohustuslike tunnuste metaanalüüs;
- metaanalüüsi tulemuste kohaselt andmekvaliteedi analüüsi vajavate tunnuste detailanalüüs.

Lisaks tunnusepõhiste meta- ja detailanalüüsile tehti ka teisi registripõhist loendust toetavaid analüüse:

- õigusanalüüs;
- metoodilise juhendi koostamine valdkonnasõnastiku loomiseks;
- rahvusvahelise kogemuse analüüs.

Kokku analüüsiti ligi 20 andmekogu ning neisse kogutavaid andmeid.

Metoodikaprojekti ühe kõige olulisema tulemusena sündis REGREL-i põhiandmekogude võrgustik. Kindlasti ei ole välistatud, et selles võrgustikus toimub veel enne 2020. aastat muudatusi, kuid tabelis 2 on toodud andmekogud, millega on juba alanud ning jätkub töine töö.

Teekaart registripõhise loenduseni jõudmiseks

Järgnevalt lühike ülevaade REGREL-i metoodikaprojekti^a lõppjäreldest, mis annavad üldise teekaardi jõudmaks 2020. aastaks registripõhise rahva ja eluruumide loenduseni.

Metoodikaprojekti tulemusena jõuti järeldusele, et 2020. aastaks on võimalik jõuda registripõhise loenduseni, kuid seda eeldusel, et esile toodud probleemid leiavad lahenduse.

Siinkohal kokkuvõtte olulisematest sammudest, mis tuleb metoodikaprojekti tegijate hinnangul astuda selleks, et jõuda registripõhise loenduseni.

Mõtteviisi muutus

Registripõhise loenduse ja laiemalt registripõhise statistika arendamine nõuab eeskätt muutust mõtteviisis.

Esiteks on vaja, et registrid ja nende peremeheks olevad ametkonnad arvestaksid statistika vajadustega ega käsitleks neid oma haldusülesannetega võrreldes millegi teisejärgulisena. Oluline on teadvustada, et paljude REGREL-i projekti käigus tuvastatud konkreetsete probleemide puhul on haldus- ja statistikaülesannete eristamine või vastandamine sisuliselt põhjendamatu, sest loendusele esitatavad põhinõuded – andmeobjektide kõikne hõlmamine ja andmete aktualiseeritus ning tegelikkusele vastavus – kehtivad samavõrd registrite suhtes.^b Seega tihti polegi tegemist loenduse või statistika erivajadustega.

Statistikaameti jaoks toob registripõhine statistika kaasa senisest palju suurema kohustuse registreid statistikaandmete kogumisel juhendada ja nende tegevust koordineerida, eriti osas, mis puudutab andmekvaliteeti tagavaid tegevusi ja meetmeid.

Teine vajalik mõtteviisi muutus puudutab registripõhise loendusega seotud halduskoormust ja kulusid. Kuigi muude võrdsete tingimuste juures on loendus- või statistikaandmete registreid võtmine odavam ning andmeesitajatele vähem koormav kui samade andmete statistika tarbeks eraldi kogumine, on praeguse registrisüsteemi loenduse nõuetega vastavusse viimine üsna töömahukas ja sugugi mitte odav ülesanne. Registripõhise statistikasüsteemi arendamisel tuleb teadvustada, et üldist kokkuvõtet pole võimalik saavutada ilma investeringute ja suurema panusega konkreetsetesse registritesse.

Kolmandaks peab muutuma registri- ja registreerimiskultuur ja -käitumine. Registreid ja registripõhine statistika ei toimi ilma kodaniketa, kes saavad aru andmete esitamise vajalikkusest ja täidavad oma kohustusi. Registri- ja registreerimiskultuuri parandamine eeldab ka kodanikuteadlikkuse sihipärast kasvatamist ja selleletemalist regulaarset suhtekorraldust avalikkusega.

Puuduvate tunnuste registritesse lisamine

Registritega katmata kohustuslikeks isikutunnusteks on amet, majandusharu ja töökoha asukoht (kaks viimast toimla täpsusega).

Ameti puhul on esmane soovitus lülitada see tunnus Maksu- ja Tolliameti kavandatava töötajate registri andmekoosseisu. Selle lahenduse puhul fikseeritaks amet kõigi registrisse kantavate

^a Edasine tekst põhineb REGREL-i metoodikaprojekti 2013. aasta lõppraportil.

^b See puudutab näiteks elukohaandmete täpsust ja välismaalt Eestisse saabunud isikute teavet (nt haridustase, perekonnaseis) registrites.

töösuhete puhul koos muu asjakohase põhiteabega (nt töösuhete laad, algus- ja lõpuaeg, täis- või osaajaga töö jms).

Töökoha asukoha ja majandusharu puhul on probleemiks, et neid andmeid ei koguta registrites toimla täpsusega. Toimlate teave kantakse registritesse vaid väikese osa juriidiliste isikute kohta, kes tegutsevad spetsiifilistel tegevusaladel. Samuti on probleemiks, et registrid sisaldavad reeglina vaid juriidilist aadressi, mis ei pruugi vastata ettevõtte või asutuse tegelikule tegevuskohale. Hõivatud isikuid pole konkreetse toimlaga võimalik seostada. Isikute seostamine on võimalik vaid ettevõtte või asutuse tasandil.

Loendustunnuse moodustamiseks ei piisa üksnes toimlate nõuetekohasest fikseerimisest. Peale selle on tarvis, et kõik hõivatud isikud oleksid seotud vähemalt ühe toimlaga. Kuna isikujärgne teave hõive kohta laekub Maksu- ja Tolliameti registritesse, oleks kõige otstarbekam siduda isikud toimlatega nende registre baasil.

Alalise elukoha andmete täpsuse parandamine

REGREL-i meetodikaprojekti analüüsid kinnitasid veel kord, et kõige suuremaks takistuseks registripõhise loenduse teel on elukohaandmete ebatäpsus rahvastikuregistris. Elukohaandmetest sõltub peale alalise elukoha kõigi leibkonna- ja perekonnatunnuste ning isikuvaates ka kõigi eluruumitunnuste täpsus (kui isiku registreeritud elukoht on vale, siis seotakse temaga vale eluruumi andmed). Seega kokku moonutab alalise elukoha andmete ebatäpsus tõsiselt rohkem kui pooli loendustunnuseid.

Eraldi korraldusliku probleemina vajab lahendamist institutsioonides viibiva rahvastiku elukoha registrites kajastamine. Praegu on kinnipeeturegistri kaudu üsna hästi lahendatud kinnipeetavate registripõhine kajastamine. Sobiv lahendus tuleb leida ka isikute hoolekandeesutustes viibimist kajastava teabe kogumiseks.

Arvult väikeseks, kuid registripõhiselt väga raskesti kajastatavaks kontingendiks on kodutud. Nende kajastamiseks tuleks kaaluda varjupaigaregistri loomist, mis koondaks kogu riigist teavet kõigi kodutute varjupaikades majutusteenust kasutanud isikute kohta.

Mitmed soovitused olid mõeldud registreeritud elukoha täpsuse riigisiseseks parandamiseks. Dokumenteerimata väljarände probleemiga aitaks toime tulla andmevahetuse laiendamine välisriikide rahvastikuregistritega. 2004. aastal seati sisse regulaarne teabevahetus Eesti ja Soome rahvastikuregistrite vahel, mis on märgatavalt parandanud kahe riigi vahel toimuvate elukohavahetuste arvestust. Soovitav on laiendada samalaadset praktikat ka teistele riikidele.

Arhiivandmete registritesse kandmine

Mitme registripõhiselt moodustatud loendustunnuse (nt perekonnaseis, leibkonnaliikmete vahelised suhted, välismaal elamine ja riiki saabumise aasta, haridustase) puhul oli tunnuse ebapiisava vastamismäära põhjuseks see, et registris puudus teave varem toimunud sündmuste kohta.

Registripõhise loenduse tunnustest, mille moodustamise võimalused on praegu piiratud, oleks arhiivimaterjali registrisse kandmisest abi haridustaseme puhul. Koolide varasemate lõputunnistuste registrisse kandmine võimaldaks saavutada täpsuselt Eesti Hariduse Infosüsteemi (EHIS) andmetega võrreldava dokumendipõhise haridusteabe kuni 80% Eesti elanike kohta.

Registripõhise loenduse eluruumiga seonduvatest tunnustest oleks arhiivimaterjali registrisse kandmisest abi nende vanade hoonete puhul, mis puuduvad ehtisregistris (EHR), ja eluruumi ehitusaja puhul. Kui täiendav analüüs täpsustab, mis ajaperioodi jäävad ehtisregistris leidmata hooned, ning juhul, kui tegemist on valdavalt vanemate hoonetega, tasub hooneregistri arhiivimaterjali alusel need andmed digiteerida.

Leibkonnaliikmete vaheliste seoste kajastamine rahvastikuregistris

REGREL-i meetodikaprojekti käigus tehtud analüüs näitas samas, et mitte ükski register ei kogu Eestis kõikset teavet leibkondade ja perekondade kohta.

Samas sisaldab rahvastikuregister enamikku informatsioonist (alaline elukoht, seosed abikaasade vahel ning laste ja vanemate vahel), mida läheb vaja registripõhiste leibkonna- ja perekonnatunnuste moodustamiseks. See asjaolu vähendab oluliselt soovitud täienduse tegemise kulukust, sest 85–90% piirduksid need registri üsna lihtsa infotehnoloogilise täiendusega. Lisateavet oleks hinnanguliselt tarvis mitte enam kui 10–15% isikute kohta. Lisateavet võib tegelikkuses veelgi vähem vaja olla, sest rahvastikuregistris on võimalik määratleda peale abikaasade ning laste ja vanemate vaheliste suhete ka mõnevõrra kaugemaid sugulussuhteid (nt lapselaps-vanavanem). Nimetatud kaalutlustel oleks otstarbekas rahvastikuregistri andmekoosseisu täiendada, lisades sellesse eluruumipõhise leibkonna liikmete vahelised seosed. Konkreetsemalt tuleb rahvastikuregistris luua uued tunnused, mis iseloomustavad ühes eluruumis ehk vastavalt eluruumipõhises leibkonnas elavate isikute vahelisi seoseid (abikaasa, laps, vanem, õde-vend, lapselaps, vanavanem, muu sugulane, mittesugulane).

Välismaalt saabuvate isikute teabe registritesse kandmise parandamine

Mitme loendustunnuse (perekonnaseis, haridustase, leibkonna- ja perekonnatunnuste aluseks olev teave laste ja vanemate kohta) puhul tõi analüüs välja probleeme välismaalt saabuvate isikute teabe registrisse kandmisega. Näiteks perekonnaseis oli rahvastikuregistrisse kandmata ligikaudu pooltel Eestis suuremal arvul esindatud Euroopa Liidu riikide kodanikel (Soome 58%, Rootsi 55%, Suurbritannia 53% jt).

Andmete saamiseks tuleb välismaalt Eestisse elama asuvate isikute puhul registritoiminguid täiustada ja sätestada puudujäävate andmete (perekonnaseis, haridustase, leibkonna- ja perekonnatunnuste aluseks olev teave laste ja vanemate kohta – nimekirj nõuab täiendamist) teatud mõistliku aja jooksul esitamise kohustus.

Varem riiki saabunute registreerteabe täiendamine

REGREL-i analüüsi kohaselt on registriandmete kvaliteet keskmisest halvem välismaal sündinud isikute kohta, kes on Eestisse saabunud enne rahvastikuregistri loomist. Uute saabujatega võrreldes on neilt andmete (perekonnaseis, haridustase, leibkonna- ja perekonnatunnuste aluseks olev teave laste ja vanemate kohta, Eestisse saabumise aasta) hankimine keerulisem. Varem saabunute puhul ei ole võimalik teabe kogumist ühitada esmakordse elamisloa taotlemise või elukohateate esitamisega ning see nõuab eraldi toimingut.

Et neid inimesi vähem tülitada ning andmeesituse koormust pikema perioodi peale hajutada, võiks registriandmete täiendamise ühitada isikudokumentide vahetusega või juhtumitega, kus isik mõnel muul põhjusel perekonnaseisuametniku või registritöötaja poole pöördub.

Eluruumiandmetega seotud arendused

Ehitisregistris (EHR) on tarvis välja töötada lahendused, mis tagaksid registri kaetuse ja aktualiseerituse.

Samuti on EHR-is vaja teostada andmekvaliteedi projektid, mis identifitseeriks registris puuduliku ja vastuolulise teabega objektid (sh topeltoobjektid). Probleemide kõrvaldamine võib nõuda teatud juhtudel omanike või valdajate poole pöördumist, mille tarbeks tuleb ette näha EHR-ile ja/või kohalikele omavalitsustele täiendavad ressursid.

Eluaseme korralduse ja eluruumi tüübi puhul on oluline täpsustada teavet ühiseluruumides elavate tavaleibkondade ja asutusleibkondade kohta.

Eluruumi tehniliste andmete puhul tuvastati analüüside käigus, et vastavusmäär küsitlusuuringutega on madal. Taoline olukord võib viidata olukorrale, kus EHR-is on vananenud teave. EHR-i puhul tuleks kaaluda lubade menetlemise korra lihtsustamist (ajamahukus,

keerukus, kulukus). Aadressiobjekti olemasolul tuleks kaaluda eluruumide tehniliste andmete lihtsamat esitamist.

Eluruumi tehniliste tunnuste puhul on samuti tarvis üle vaadata EHR-is kasutatavad klassifikaatorid (nt veevarustussüsteem, tualettruum jt) ja neid vajaduse korral täiendada registripõhise statistika ning rahva- ja eluruumide loenduse vajadustest lähtudes.

Registrite ühilduvuse parandamine, andmekvaliteedi süstemaatilisem kontroll, klassifikaatorite täiustamine ja registriandmestike parem dokumenteerimine

REGREL-i meetodikaprojekti analüüsid töid erinevate registrite juures esile mitmesuguseid tehnilist laadi probleeme, millest enamus ei ole otseselt seotud registripõhise loenduse või statistikaga. Nende üksikasjades kordamine siinkohal läheks pikaks, seetõttu on nimetatud vaid mõned olulisemad.

- Aadressi-standardi kasutuselevõtt kõigis registrites, mis kindlustaks andmestike probleemideta seostamise võimaluse.
- Andmekontrolli tõhusam rakendamine.
- Eesti ruumiüksuste aegpideva klassifikaatori loomine, mis võimaldaks varasematel ajajärkudel kehtinud haldusjaotuse alusel kogutud kohaandmeid hilisemasse struktuuri teisendada.
- Registriandmestike parem dokumenteerimine.

Registripõhiste tunnuste võrdlus vastavate 2011. aasta loenduse tunnustega

REGREL-i meetodikaprojekti käigus polnud võimalik teha kõiki tarvilikke võrdlusi registripõhiselt moodustatud tunnuste ja 2011. aasta loenduse vastavate tunnuste vahel (loenduse üksikandmete kasutamise võimalus tekkis alles projekti lõppjärgus). Registripõhiselt moodustatud tunnuste ja 2011. aasta loenduse tunnuste võrdlusel ei tohi lähtuda vaikumisi eeldusest, et lahknevuse ilmnemisel kajastab tegelikult täpsemini küsitlusloenduse tulemus.

Lahknevuse puhul tuleb kriitiliselt analüüsida mõlemas allikas antud vastuseid (et selgitada välja vigade allikatevaheline jaotus, võib see analüüs nõuda valimipõhist kontakteerumist loenduse vastajatega).

Loenduselt registripõhisele statistikale: seonduvad arendustööd Statistikaametis

REGREL-i meetodikaprojekti põhieesmärgiks oli välja selgitada Euroopa Liidus kohustuslike loendustunnuste registripõhise moodustamise võimalusi. Loendusele kui kõige mastaapsemale ja kulukamale statistikatöele keskendumise kõrval on tähtis, et registriandmestike statistilisse käibesse toomine oleks võimalikult laiaulatuslik.

Põhjamaade eeskujul tuleks hakata ka Eestis registrite teavet senisest enam kasutama pidevstatistika tegemiseks rahvastiku- ja sotsiaalstatistika erinevates sektorites (nt registripõhine tööhõivestatistika, registripõhine leibkondade ja perekondade statistika, registripõhine haridusstatistika, registripõhine eluasemestatistika, registripõhine palga- ja sissetulekute statistika jne).

Statistikaameti koostöö registrite, teadusasutuste ja ekspertidega

Meetodikaprojekti lõpp ei tähenda, et ollakse valmis registripõhiseks loenduseks, vaid põhjalikult on kaardistatud praegune valmisolek kohustuslike loendustunnuste ulatuses. Eespool visandatud edasiste ülesannete loend sai küllalt pikk. Nende ülesannete täitmisel kuulub võtmeroll ja vastutus Statistikaametile. Et asuda registripõhise statistika arendamisele, tuleb Statistikaametil näidata senisest suuremat algatusvõimet ja pädevust.

REGREL-i meetodikaprojekti kogemus näitab samas selgesti, et üksinda Statistikaameti pingutustest sihile jõudmiseks ei piisa. Registripõhise statistika, sealhulgas rahvaloenduse kordaminek eeldab laiemat ametkondade vahelist koostööd ning vastava üldise mõtellaadi

kujundamist. Et kindlustada registrite koostöö, vajab Statistikaamet Rahandusministeeriumi, aga ka teiste ministeeriumide tõhusat toetust.

Kokkuvõte

Kõike eeltoodut arvestades võib registripõhise loenduse eeldused kokku võtta järgmiselt.

- On ühine otsus ning kokkulepe kasutada administratiivsetesse andmekogudesse kogutavaid andmeid statistika vajadusteks
- Alalise elukoha andmete täpsust parandatakse
- Puuduvad tunnused lisatakse registritesse
- Parandatakse välismaalt saabuvate (sh varem saabunud) isikute teabe registritesse kandmist
- Parandatakse eluruumiandmete kaetust ning aktualiseeritust
- Parandatakse registrite ühilduvust, kontrollitakse ja parandatakse süstemaatiliselt andmekvaliteeti, täiustatakse klassifikaatoreid ja dokumenteeritakse paremini registriandmestikke.

REGREL-i meetodikaprojekti tulemused näitavad, et registripõhise loenduseni jõudmiseks tuleb teha veel üsna palju. Kuigi neid tegevusi peab suunama ja koordineerima Statistikaamet, asub tarvilike muutuste raskuspunkt väljaspool ametit, puudutades ühelt poolt registreid ja teisalt andmeesitajaid, inimesi ja ettevõtteid.

Kõik sõltub sellest, kui tõhusalt suudetakse erinevate loendustunnustega jõuda niisuguse valmiduseni, et tunnuste registripõhine moodustamine tagab loendusandmete senise täielikkuse ja täpsuse.

Allikad Sources

Recommendations for the 2010 Censuses of Population and Housing. (2006). United Nations. Conference of European Statisticians. New York and Geneva: United Nations, pp.155–158.

REGREL-i meetodikaprojekti lõppraport. (2013).